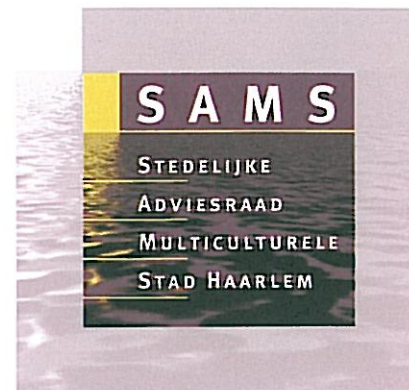

Aan: de leden van de Raadscommissie Ontwikkeling

Betreft: Cultuurparticipatie in de cultuurperiode 2009 - 2012

Haarlem, 21 november 2008

Geachte leden van de raadscommissie,

Op 24 juni jongstleden hield de Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad Haarlem (SAMS), samen met gemeente Haarlem, afdeling Economie en Cultuur, een debat over cultuurparticipatie onder allochtone inwoners van Haarlem. Uitgangspunt voor het debat was dat diversiteit in het gemeentelijke cultuurbeleid wel een prominentere plaats zou mogen innemen. Gedebatteerd is onder andere over de mogelijkheden die de ontwikkeling van Schalkstad biedt voor een breder bereik, en over de huidige afwezigheid van (een geschikt podium voor) de zogenoemde Urbanmuziek in Haarlem.

Nu binnenkort een nieuwe cultuurperiode begint, wil de SAMS, middels dit korte advies, graag een aantal punten onder uw aandacht brengen. In dit advies bepleit de SAMS de ontwikkeling van een cultuurbroedplaats in Schalkwijk. De SAMS wil graag dat in aansluiting op alle ontwikkelingen in Schalkwijk en initiatieven vanuit allochtone zelforganisaties, wijkorganisaties en het toekomstige Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd (CCVT) dat Schalkwijk een cultuurbroedplaats wordt waarbij met steun van een cultuursverkenner diverse amateurinitiatieven van de (allochtone) bevolking meer mogelijkheden krijgen en succesvolle projecten aansluiting vinden bij de podia in het centrum van onze stad. Hiernaast bepleit de SAMS het aansluiten op interessante allochtone festivals in Nederland en vraagt de SAMS aandacht voor Urbanmuziek in Haarlem.

U treft hierbij een notitie met:

- Een voorstel voor participatiebevordering, inclusief het advies
- Bijlage 1: Verslag debat 'Cultuurparticipatie: diversiteit als speerpunt 24 juni 2008'
- Bijlage 2: Cultuurverkenner - voorbeeld gemeente Alkmaar.

De SAMS beseft terdege dat er al veel gebeurt op cultuurgebied in Haarlem, maar wil met dit advies het gemeentebestuur aansporen om zich nog extra in te zetten voor de cultuurparticipatie van nieuwe bevolkingsgroepen.

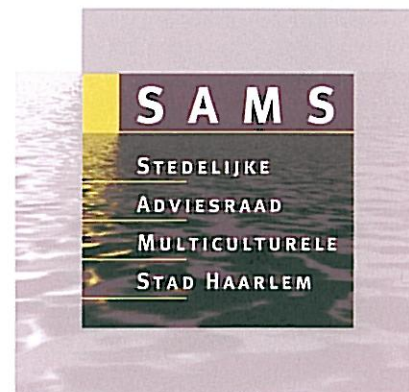
Postbus 511

2003 PB Haarlem

Telefoon 023-511 3607

E-mail sams@haarlem.nl

www.samshaarlem.nl

Samenvattend komt de SAMS met de volgende adviezen:

1. De SAMS adviseert om een cultuurverkenner aan te stellen en om een klankbordgroep 'cultuurparticipatie allochtoon publiek' in te stellen.
2. De SAMS adviseert het gemeentebestuur om als aanvulling op het huidige cultuuraanbod in te zetten op de ontwikkeling van een cultuurbroedplaats in het stadsdeel Schalkwijk. De cultuurverkenner moet hier samen met alle belanghebbenden vorm aan geven.
3. De SAMS stelt voor om in 2009 of 2010 een festival 'Cultuur aan het Spaarne uit alle windstreken' te organiseren waarbij er op de verschillende podia een programma wordt gebracht dat aansluit op de wensen van verschillende allochtone bevolkingsgroepen. Een festivalcommissie met ondersteuning van de cultuurverkenner neemt samen met de podia de organisatie op zich. Dit festival ziet de adviesraad als een try-out om de belangstelling van het allochtoon publiek te toetsen. Na evaluatie wordt besloten over vervolgtrajecten.
4. De SAMS betreurt het dat er een einde is gekomen aan de organisatie van Urbanfeesten in Haarlem en stelt voor om te bezien of het mogelijk is deze feesten op verantwoorde wijze te herintroduceren in Haarlem.

De uitwerking van de bovenstaande adviezen kunt u lezen in het bijgevoegd adviesdocument: 'Cultuurparticipatie in de cultuurperiode 2009 - 2012'.

Voort nader informatie is het secretariaat van de SAMS bereikbaar op telefoonnummer 5113607 of per mail sams@haarlem.nl.

Met vriendelijke groet,

Mustafa Ocal, voorzitter SAMS

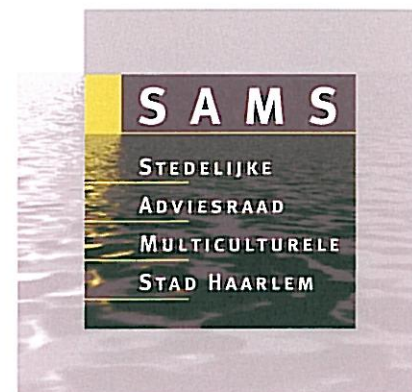
Postbus 511

2003 PB Haarlem

Telefoon 023-511 3607

E-mail sams@haarlem.nl

www.samshaarlem.nl

Cultuurparticipatie in de cultuurperiode 2009 - 2012

Een advies van de Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad Haarlem

Inhoud

1. Aanleiding	2
2. Stimuleren cultuurparticipatie	2
3. Advies	4
4. Bijlage 1: Verslag debat 'Cultuurparticipatie: diversiteit als speerpunt'	7
5. Bijlage 2: Cultuurverkenner voorbeeld gemeente Alkmaar	13

Haarlem, oktober 2008

Postbus 511
2003 PB Haarlem
Telefoon 023-511 3607
E-mail sams@haarlem.nl
www.samshaarlem.nl

Aanleiding

“Hoewel er binnen allochtone groepen in Haarlem sprake is van een boeiende kunstbeoefening vindt deze meestal op amateurbasis plaats. Mede daardoor is er een grote kloof ontstaan tussen het professionele Haarlemse culturele circuit enerzijds en de culturele activiteiten van andere publieksgroepen anderzijds.” Aldus schreef de SAMS in een advies over cultuurbeleid in januari 2004. De SAMS stelde voor om de participatie van onder meer de allochtone inwoners van Haarlem (passief en actief) tot een speerpunt van het Haarlemse cultuurbeleid te maken. Deze aanbeveling heeft nog niets aan belang ingeboet.

Nu gemeente Haarlem een nieuwe cultuurnota, voor de periode 2009 – 2012, voorbereidt, is het voor de SAMS een goed moment om de cultuurparticipatie van nieuwe bevolkingsgroepen onder de aandacht te brengen.

Niet alleen de SAMS, ook gemeenteraadsleden zijn van mening dat diversiteit in het gemeentelijke cultuurbeleid meer aandacht verdient dan ze nu krijgt. Bij de behandeling van de Beleidsvoornemens Cultuurnota 2009 – 2012 is dan ook gepleit voor zo’n prominentere plaats voor diversiteit. Om zo veel mogelijk belanghebbenden de mogelijkheid te geven om mee te denken over de wijze waarop dat dan gestalte zou moeten krijgen, heeft de SAMS, samen met de afdeling Economie en Cultuur van de gemeente Haarlem, op 24 juni jl. een debat gehouden met als thema ‘cultuurparticipatie, diversiteit als speerpunt’. Als bijlage bij dit advies is een verslag van dit debat opgenomen.

Stimuleren cultuurparticipatie

Tijdens het debat van 24 juni zijn de mogelijkheden die de ontwikkeling van Schalkstad biedt, uitgebreid aan de orde geweest. Ook is naar voren gekomen dat het bereik van een cultuuraanbod onder nieuwe bevolkingsgroepen een deel van een emancipatieproces is, een proces dat tijd kost. Er is nu geen traditie onder de verschillende allochtone bevolkingsgroepen om naar schouwburg of concertgebouw te gaan. Wel zijn er diverse initiatieven van amateurkunst zoals Turkse muziek en dans, rapgroepen en een steelband. Op het moment dat de gemeente subsidieregelingen uitzet die op wijkinitiatieven zijn gericht komt er echter geen reactie. Toch is er vraag naar oefenruimte en andere faciliteiten.

Het amateuraanbod van allochtone groepen in Haarlem komt nu onvoldoende tot zijn recht. Ook is er te weinig uitwisseling met het cultuuraanbod dat in het centrum plaatsvindt.

De SAMS vindt dat de initiatieven uit allochtone kringen in Haarlem meer steun en kansen moeten krijgen. Het stadsdeel Schalkwijk heeft al verschillende allochtone amateurinitiatieven. De SAMS pleit voor extra mogelijkheden om allochtone initiatieven meer kansen te geven. In Schalkwijk zou een cultuurbroedplaats moeten worden gecreëerd waar met hulp van een cultuurverkenner (allochtone) amateurinitiatieven kansen en mogelijkheden krijgen.

Een cultuurverkenner kan in het stadsdeel een initiërende, adviserende, bemiddelende en/of ondersteunende rol bij culturele projecten en activiteiten hebben. Een cultuurverkenner kan ook ondersteuning bieden aan de Haarlemse podia bij het programmeren van buitenlandse (ondermeer Turkse en Marokkaanse) acts. Zie ook de bijlage ‘Cultuurverkenner voorbeeld gemeente Alkmaar’. Een cultuurverkenner legt contacten en stimuleert de culturele activiteiten van allochtone groepen in het stadsdeel.

De SAMS constateert dat het voor de grote podia in Haarlem lastig is om een diverser publiek te bereiken. Om dit te verbeteren, is het niet nodig dat Haarlem hiervoor opnieuw het wiel uitvindt, dat al op diverse plaatsen in Nederland functioneert. Haarlem kan aansluiten bij bestaande initiatieven, zoals het cultuurfestival Turkey Now dat dit najaar in Amsterdam en Rotterdam wordt gehouden. Naast Rotterdam en Amsterdam zijn er ook voorstellingen in Deventer, Nijmegen en Utrecht gepland. De Stichting Kulsan, die met concerten en andere activiteiten kunst en cultuur uit Turkije in Nederland bekend maakt, heeft in het verleden ook in het voormalige Concertgebouw in Haarlem succesvolle muziekvoorstellingen gehouden. De SAMS denkt dat het mogelijk moet zijn tegen een redelijk bedrag populaire buitenlandse artiesten uit Turkije en Marokko naar Nederland te halen als de Haarlemse podia aansluiten bij landelijke concerten en festivals.

Bij de uitwerking van de plannen voor Schalkstad moet de vestiging van deze broedplaats meegenomen worden. Het toekomstige Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd (CCVT) heeft plannen een aanbod te gaan verzorgen in Schalkwijk. In de plannen voor Schalkstad is een ruimte voor maatschappelijke voorzieningen gereserveerd waar de bibliotheek en het CCVT zich gaan vestigen. Laat de gemeente met het CCVT afspraken maken voor de opzet van aanbod in Schalkwijk, een soort cultuurbroedplaats. Een cultuurverkenner kan hier een bindend element naar nieuwe doelgroepen zijn en zorgen voor de aansluiting naar bestaande initiatieven in Schalkwijk. Door de Stichting Multicultureel Schalkwijk (MCS) wordt gepleit voor een Multicultureel Ontmoetingscentrum, te vestigen in Wijkcentrum De Ringvaart in Boerhaavewijk. Hier wil MCS extra faciliteiten als een podium en keuken. Ook binnen de scholen in Schalkwijk wordt nu al aandacht besteed aan cultuureducatie.

In het verleden is, bij gesprekken en conferenties over cultuurparticipatie in onze stad, door verschillende allochtone inwoners aangegeven dat zij vaak optredens en concerten bezoeken van allochtone artiesten in andere steden van Nederland. De SAMS denkt dat het zinvol is om allochtone inwoners voor een klankbordgroep te vragen die de Haarlemse podia bij hun programmering kan ondersteunen.

Tijdens het debat op 24 juni jl. is veel gesproken over de afwezigheid van zogenoemde Urbanfeesten in Haarlem. In het verleden werden deze door het Patronaat geprogrammeerd, maar na vechtpartijen is daar een einde aan gekomen. De organisatoren van deze feesten zijn van mening dat het mogelijk is om, met de juiste veiligheidsmaatregelen, op verantwoorde wijze Urbanfeesten te organiseren, ook in Haarlem. Omdat Urban een muziekstijl is waarin verschillende stromingen samenkomen, en het (daardoor) jongeren trekt uit diverse (sub)culturen, is het een gemis dat in een stad als Haarlem deze evenementen niet langer georganiseerd worden.

Advies

Cultuurverkenner en klankbordgroep 'cultuurparticipatie allochtoon publiek'

De SAMS stelt voor om in Haarlem een cultuurverkenner aan te stellen. De cultuurverkenner wordt ingezet voor het ontwikkelen van Schalkwijk tot een broedplaats van cultureel talent (zie de alinea 'Schalkwijk als cultuurbroedplaats') en ter ondersteuning van de Haarlemse podia bij het programmeren voor een diverser publiek (zie de alinea 'Aansluiting op programmering Haarlemse podia'). Aanvullend hierop adviseert de adviesraad om een klankbordgroep 'cultuurparticipatie allochtoon publiek' in te stellen bestaande uit de cultuurverkenner, allochtone zelforganisaties en sleutelfiguren, culturele instellingen en andere belanghebbenden.

Schalkwijk als cultuurbroedplaats

De SAMS adviseert het gemeentebestuur als aanvulling op het huidige cultuuraanbod te stimuleren dat Schalkwijk een cultuurbroedplaats wordt, ter bevordering van de (amateur) cultuurparticipatie van nieuwe bevolkingsgroepen in het stadsdeel Schalkwijk. De ontwikkeling van Schalkstad biedt hiertoe ruimschoots mogelijkheden en aanknopingspunten. Bestaande en nieuwe initiatieven maken vaak geen gebruik van de bestaande subsidieregelingen, terwijl er wél behoefte is aan oefenruimte en andere faciliteiten. Een cultuurverkenner moet in aansluiting op alle ontwikkelingen in Schalkwijk en initiatieven vanuit allochtone zelforganisaties, wijkorganisaties en het toekomstige Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd CCVT stimuleren dat Schalkwijk een dergelijke cultuurbroedplaats wordt. Met steun van een cultuurverkenner moeten diverse amateur-initiatieven van de (allochtone) bevolking meer mogelijkheden krijgen en succesvolle projecten aansluiting vinden bij de podia in het centrum van onze stad. Een cultuurverkenner legt dwarsverbanden en kan een spilfunctie hebben bij het tot elkaar brengen van nieuwe en bestaande culturele initiatieven. Een cultuurverkenner kan ook een brug slaan tussen (cultuuractiviteiten van) allochtone en autochtone inwoners. Hoewel een cultuurverkenner hoogstwaarschijnlijk zijn nut kan bewijzen voor alle Haarlemse stadsdelen, is de tijd thans rijp om in Schalkwijk te beginnen. De verkenner kan daar culturele initiatieven ondersteunen en ontplooiën en bemiddelen tussen amateurinitiatieven en kunstinstellingen.

Aansluiting op programmering Haarlemse podia

De SAMS constateert dat het voor de grote podia lastig is om een diverser publiek te bereiken. De SAMS stelt voor om als eerste stap in 2009 of 2010 een festival 'Cultuur aan het Spaarne uit alle windstreken' te organiseren waarbij er in de verschillende podia een aanbod wordt gedaan wat aansluit op de wensen van verschillende allochtone bevolkingsgroepen. Een festivalcommissie bestaande uit vertegenwoordigers van de podia, allochtone zelforganisaties, de SAMS, Stichting Multiplex, de cultuurverkenner en de afdeling Economie en Cultuur zouden het idee uit moeten werken. In samenspraak met de Stichting Multiplex kan gekeken worden naar aansluiting op het jaarlijkse Houtfestival.

Voor de kosten kan een beroep gedaan worden op het cultuurstimuleringsfonds. Als ondersteuning van de festivalcommissie wordt een klankbordgroep gevormd bestaande uit (allochtone) inwoners van Haarlem met kijk op de wensen van de verschillende allochtone bevolkingsgroepen. De SAMS ziet het festival als een try-out om de potentiële belangstelling en vraag onder het allochtone publiek te toetsen. Na een evaluatie kan besloten worden over vervolgtrajecten.

Positie Urban muziek

Urban is een relatief jonge muziekstroming waarin verschillende muziekstijlen samengaan en die jongeren van diverse culturen samenbrengt. Het is daarom spijtig dat er een einde is gekomen aan de organisatie van Urbanfeesten in Haarlem. De SAMS adviseert om met alle betrokkenen in gesprek te gaan om te bezien of in de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen voorzien kan worden, zodat ook in Haarlem de jongeren weer terecht kunnen voor Urban.

Samenvattend

1. De SAMS adviseert om een cultuurverkenner aan te stellen en om een klankbordgroep 'cultuurparticipatie allochtoon publiek' in te stellen.
2. De SAMS adviseert het gemeentebestuur om als aanvulling op het huidige cultuuraanbod in te zetten op de ontwikkeling van een cultuurbroedplaats in het stadsdeel Schalkwijk. De cultuurverkenner moet hier samen met alle belanghebbenden vorm aan geven.
3. De SAMS stelt voor om in 2009 of 2010 een festival 'Cultuur aan het Spaarne uit alle windstreken' te organiseren waarbij er op de verschillende podia een programma wordt gebracht dat aansluit op de wensen van verschillende allochtone bevolkingsgroepen. Een festivalcommissie met ondersteuning van de cultuurverkenner neemt samen met de podia de organisatie op zich. Dit festival ziet de adviesraad als een try-out om de belangstelling van het allochtone publiek te toetsen. Na evaluatie wordt besloten over vervolgtrajecten.
4. De SAMS betreurt het dat er een einde is gekomen aan de organisatie van Urbanfeesten in Haarlem en stelt voor om te bezien of het mogelijk is deze feesten op verantwoorde wijze te herintroduceren in Haarlem.

BIJLAGEN

- Bijlage 1:** **Verslag debat 'Cultuurparticipatie: diversiteit als
speerpunt'**
- Bijlage 2:** **Cultuurverkenner voorbeeld gemeente Alkmaar**

Bijlage 1

Verslag debat 'Cultuurparticipatie: diversiteit als speerpunt'

Inleiding

Op 24 juni 2008 vond in Haarlem een debat plaats met de titel 'Cultuurparticipatie: diversiteit als speerpunt'. Aanleiding voor het debat vormde de visie van de SAMS dat diversiteit een wel wat prominentere plaats zou mogen innemen in het gemeentelijke cultuurbeleid. Ook raadsleden hebben tijdens de behandeling van de Beleidsvoornemens Cultuurnota 2009-2012 voor meer aandacht voor diversiteit gepleit. SAMS en gemeente Haarlem hebben daarom de handen ineengeslagen en een debat georganiseerd om enerzijds van verschillende partijen te horen hoe diversiteit in het Haarlemse culturele leven volgens hen bevorderd zou kunnen worden, en om anderzijds met elkaar van gedachten te wisselen over de mogelijke invulling van een cultureel centrum in het in ontwikkeling zijnde Schalkstad.

Na een kort woord van welkom in de koffieruimte van wijkcentrum De Ringvaart, stuurt presentator Guilly Koster de aanwezigen direct weer weg, om in kleinere groepen, onder leiding van een gemeenteraadslid en een lid van de SAMS, met elkaar in discussie te gaan. Er is namelijk gekozen voor een opzet waarbij eerst in vier kleinere groepen, aan de hand van enkele stellingen, wordt gediscussieerd over een deelonderwerp. Deze deelonderwerpen zijn:

- Kleine podia versus grote podia / De stad als podium.
- Jongeren.
- Schalkstad – cultuurstad.
- Allochtonen.

Verslag van de werkgroepen

Kleine podia versus grote podia / De stad als podium

De enige discussiegroep die niet onder leiding staat van een gemeenteraadslid, maar met verve geleid wordt door SAMS-lid Aart van der Kuyl, heeft slechts een handvol deelnemers. Niet zo gek misschien, nu blijkt dat vertegenwoordigers van de grote podia schitteren door afwezigheid. Van Rob Stecher, directeur van het Patronaat, die tot zijn spijt verhinderd is, is overigens wel een korte reactie per e-mail ontvangen, waarin hij popmuziek bij uitstek een bindende factor noemt tussen mensen met diverse achtergronden, én waarin hij stelt dat cultuur en podia geen stelling nemen in 'zwart' of 'wit'. Wel vindt hij het zinvol om te onderzoeken waarom allochtonen nauwelijks gebruik maken van de voorzieningen die de stad biedt.

De groep discussieert onder andere over de vraag of het nou inderdaad aan een 'witte' programmering ligt dat je bepaalde groepen niet trekt met het aanbod. Een doorsnee witte Nederlander bezoekt ook geen concert door het Concertgebouworkest. Ieder komt nu eenmaal af op z'n 'eigen' muziek. Bij de Houtnacht en het Houtfestival vindt men de oplossing hiervoor door te 'vlechten' in de programmering. Verschillende muziekstijlen volgen elkaar op; mensen komen af op wat ze kennen, en blijven dan hangen bij de rest. Dat werkt.

Naar aanleiding van het feit dat het Patronaat is gestopt met de organisatie van urban feesten (nadat vechtpartijen zijn uitgebroken), signaleert de groep dat hiermee aan een belangrijke ontwikkeling in de muziek voorbijgegaan wordt. Voor zover dit de verantwoordelijkheid van de gemeente is, is dit te wijten aan een gebrek aan kennis bij de verantwoordelijken, zodat te weinig tegenwicht wordt geboden aan angstprofeten. Tijdens het

Zomerpodium, waar toch bepaald geen risicoconcerten werden gegeven, was doorlopend bewakingspersoneel en politie op de been. “Haarlem is toch wel een bang dorp aan het worden, vooral sinds een jaar of twee”, zegt Marleen Klooswijk van Stichting Multiplex.

En over een cultureel centrum in Schalkwijk, met een ‘eigen’ (‘allochtoonse’?) identiteit: dit riekt naar segregatie. Natuurlijk zouden er culturele centra in alle stadsdelen moeten of mogen zijn – laten we Haarlem Noord vooral niet vergeten – maar uiteindelijk is Haarlem toch gewoon één stad.

Cultuuraanbod voor jongeren

Jeroen Fritz, raadslid voor de PvdA, leidt de discussiegroep over jongeren samen met SAMS-lid Irish Verweij. Veel aandacht in de discussie voor het ontbreken van urban muziek in het culturele leven in Haarlem. Urban is een stroming in de muziek waar verschillende muziekstijlen in samengaan. Het einde van de urban feesten in het Patronaat, Patro XL, betekent het einde van een evenement waar wél jongeren uit verschillende culturen op afkwamen. Nu is er echt een gemis in Haarlem.

Het lijkt zo te zijn dat urban feesten onmogelijk worden gemaakt door zeer defensief optreden van de politie, mogelijk vanuit een gebrek aan kennis over het fenomeen. Onbekend maakt onbemind, tenslotte. Volgens de (jonge) organisatoren van de Patro XL-feesten, wordt er bij urban evenementen standaard veel harder opgetreden dan bij bijvoorbeeld housefeesten, waar ook vaak genoeg ongeregelde heden zijn. In andere steden worden wel urban feesten georganiseerd, en gaat het over het algemeen goed. Risico’s kun je verkleinen door bijvoorbeeld voldoende portiers neer te zetten. Dat deed het Patronaat volgens deze jongeren niet.

Mensen, ook jonge, trekken zich terug in allerlei subculturen. Hoe trek je hen daaruit? De stadsbibliotheek houdt zich actief bezig met deze vraag en organiseert op het terrein van cultuureducatie tal van laagdrempelige activiteiten waar kinderen van divers pluimage elkaar horen en zien, en met elkaar samenwerken. Door activiteiten ook nog te combineren en door er later weer een vervolg aan te geven, vindt een olievlekwerking plaats. Samenwerking met scholen, vrijwilligers en organisaties als bijvoorbeeld Vluchtelingenwerk is overigens onmisbaar wil je hier succesvol in zijn.

Schalkstad – cultuurstad

Moet Schalkwijk een eigen cultureel centrum krijgen? En waar moet zo’n cultureel centrum zich dan op richten? Welke consequenties zou de komst van zo’n centrum hebben voor de programmering van de reguliere podia? Dit zijn wat van de vragen waar de discussiegroep onder leiding van Tenda Hoffmans, raadslid voor Groen Links, en Herman Lock, secretaris van de SAMS, zich over buigt. Een essentiële vraag wordt gesteld door een van de deelnemers: Kijk je als Haarlemmer tegen zo’n idee van een ‘eigen’ cultureel centrum in Schalkstad aan, of kijk je er als Schalkwijker naar? Als Haarlemmer zou zij zeggen: nee, dat is geen goed idee, als Schalkwijker echter: ja leuk, graag! Het heeft ook te maken met een keuze om je op het geheel te richten of op groepen afzonderlijk.

Gesproken wordt over de wenselijkheid dat mensen uit Schalkwijk naar de rest van Haarlem komen en vice versa. Was het in dat kader geen goed idee geweest om de schouwburg in Schalkwijk te (her)bouwen in plaats van het oude gebouw aan het Wilsonplein te restaureren? Voormalig wethouder Jan Haverkort zei in zijn tijd al dat Haarlem centrum zich wel redt, maar dat Schalkwijk nog een centrum moet krijgen. De ontwikkeling van Schalkstad zou daarin kunnen voorzien, maar hoe krijg je dat plein in Schalkstad zó, dat de mensen uit de hele stad er naartoe komen? Of is dat streven überhaupt te ambitieus?

Moet je de cultuur naar de mensen toe brengen? Of komt men wel af op wat er van zijn gading is, en is dus vooral het juiste aanbod van belang? De ontwikkelingen bij het

Houtfestival wijzen op het laatste. Dat trok een jaar of vijftien geleden een ‘wit onderwijzerspubliek’; nu er een migrantenpodium is, stroomt het werkelijk vol met een gemêleerde groep mensen. Betekent dat dan dat je niets in Schalkwijk hoeft te organiseren? Nee, waarom zou het of-of zijn, laten we gaan voor en-en.

Dat ‘en-en’ geldt ook voor het aanbod dat een cultureel centrum in Schalkwijk zou moeten brengen. Naast professionele voorstellingen en exposities, is er behoefte aan een podium waar amateurs hun eigen producties kunnen laten zien. Dit hoeft niet gescheiden te zijn. In een andere discussiegroep wordt gesproken over de mogelijkheid zo’n ruimte af te huren om een feest te geven.

Nog wat opmerkingen die in deze groep gemaakt worden:

- Andere steden werken met een cultuurscout, is dat niets voor Haarlem?
- Schalkwijk heeft een imagoprobleem buiten Schalkwijk, Schalkwijkers zelf hebben nergens last van, Schalkwijk heeft genoeg te bieden.
- In hoeverre maken de autochtone Haarlemmers wél gebruik van het cultuuraanbod dat er is?

Cultuuraanbod en –participatie allochtone Haarlemmers

De discussiegroep over allochtonen en cultuur, die geleid wordt door VVD-raadslid Denise Eikelenboom en SAMS-voorzitter Cora-Yfke Sikkema, is het meest in trek bij de aanwezigen – mogelijk omdat het onderwerp waar deze groep zich over buigt, het breedst is en alle andere onderwerpen hier eigenlijk in vervat zijn. Allochtonen is overigens een ingewikkelde term – Haarlem kent ook veel vluchtelingen. Er zijn wel 41 nationaliteiten vertegenwoordigd onder de inwoners van Haarlem.

Geconstateerd wordt dat er in Haarlem maar weinig aanbod is van bijvoorbeeld Turkse of Marokkaanse artiesten – als er al niet-Nederlands geprogrammeerd wordt, is dat vaak Zuid-Amerikaans of Spaans; dit wordt gezien als een ‘wit multiculti aanbod’. Het type aanbod moet passen bij de mensen die je ermee wilt trekken. Swingend Schalkwijk en het Houtfestival zijn hier succesvolle voorbeelden van. Toch spelen er kennelijk ook andere dingen, want themaweken die in de Filmschuur en de Philharmonie worden georganiseerd, met een speciale programmering, trekken over het algemeen toch maar weinig mensen – de drempel is simpelweg te hoog. Dit heeft te maken met het feit dat de programmering elitair zou zijn, maar ook met het feit dat mensen vaak niet op de hoogte zijn van wat er te doen is. Zaak is dus óók om na te denken over de wijze van bekendmaken van het aanbod – de gouden tip van vanavond, is om hiervoor gebruik te maken van de satelliet-tv. Daarmee bereik je in ieder geval veel Turkse mensen. Beroemde artiesten uit het land van herkomst laten optreden, is ook een beproefde methode om mensen te trekken. Over bekendmaking hoef je je dan ook niet al te druk te maken: hier doet de mond tot mond reclame zijn werk. En een dergelijke artiest laten optreden tijdens bijvoorbeeld Bevrijdingspop, laat en passant de mensen ook in aanraking komen met muziek waar ze niet in eerste instantie voor gekomen zijn (vergelijk het ‘vlechten’ van de programmering tijdens het Houtfestival).

Een podium in Schalkwijk moet kleinschalig zijn en laagdrempelig, ook geschikt voor school- en amateuroptredens. Voor professionele groepen zijn er voldoende podia in Haarlem.

De aanwezigen benadrukken dat er ook sprake is van een emancipatieproces. In Nederland heeft een dergelijk proces plaatsgevonden in de jaren ’60, niet alleen op cultureel maar ook op seksueel gebied. Het kost tijd om mensen vertrouwd te maken met cultuur. Het is daarom goed en belangrijk om kinderen, via hun scholen, cultuur te laten ‘ontdekken’. Dit gebeurt bijvoorbeeld met het Kunstmenu, waarbij kinderen van Haarlemse basisscholen van alle culturele disciplines (in musea, de schouwburg, de Philharmonie, de Toneelschuur) kunnen proeven.

Stel je bent één dag wethouder, wat zou je (laten) doen?

- Diverser programmeren.
- Niet alleen focussen op binnenstad, maar ook op aanbod elders in de stad, zoals Schalkwijk.
- Meer gebruik maken van media (satelliet-tv).
- Kassuccessen uit landen van herkomst hierheen halen.
- Ook de financiële kant (hoge prijzen) aanpakken.
- Mensen prikkelen met initiatieven te komen, ook zelforganisaties.
- Let ook op de vele autochtonen die nooit naar de grote podia komen (vaak ook sociaal-economische redenen).
- Directeuren één keer per jaar om tafel zetten met zelforganisaties om te praten over programmering.
- Kleine podia opzetten, want hebben ook positieve functie qua emancipatie.
- Praten met beleidsmakers over programmering: als Mohammed niet naar de berg komt, weet je toch wat je moet doen?! Nederland verandert en daar moet je je programmering op afstemmen. Maar Nederland is monocultureel en dát moet eerst veranderen.
- Begin bij de jongeren, daarop inzetten en op emancipatiefactoren. Het is ook een goed idee inburgering erbij te betrekken.

Plenair gedeelte

Als iedereen zich verzameld heeft in de grote zaal, geeft Guilly Koster eerst de discussieleiders het woord.

Aart van der Kuijl noemt de afwezigheid van vertegenwoordigers van de grote podia bij de discussie in zijn groep een gemis. De discussie in zijn groep heeft hierdoor een theoretisch karakter gekregen, theoretischer dan gewenst.

In de groep van Tenda Hoffmans, over Schalkstad-cultuurstad, is gesteld dat het culturele aanbod in zowel binnenstad als in Schalkwijk divers moet zijn. Toch mag een cultureel centrum in Schalkwijk zich vooral richten op Schalkwijkers. Die moeten het culturele centrum ook kunnen gebruiken om zelf uitvoeringen te brengen. De vraag waarom allochtonen zo weinig naar het centrum gaan, is niet beantwoord in haar groep.

Denise Eikelenboom noemt als belangrijke punten die in de discussie over het cultuuraanbod en de –participatie van allochtonen naar voren zijn gekomen, dat in ieder geval de programmering een rol speelt, dat amateurs ook een podium nodig hebben, dat cultuur laagdrempelig moet zijn en dat er een emancipatoir aspect aan dit hele verhaal zit. Bovendien roept ze de vraag op of iedereen naar de culturele podia ‘moet’. Guilly Koster merkt op dat het voor een zittende commissie die niet meegaat met z’n tijd, feitelijk onmogelijk is om te bepalen wat kwaliteit is en wat niet.

Jeroen Fritz sluit hierbij aan met de opmerking dat de programmeurs van poppodia vaak uit rock en dance komen, niet uit de urban muziek. Bij urban evenementen komen jongeren uit allerlei culturen bij elkaar. Dit is inherent aan de muziek, waarin verschillende stijlen samengaan. Het zeer defensieve optreden van de politie in Haarlem rond urban evenementen, zou heel goed te maken kunnen hebben met gebrek aan kennis van wat het is. Fritz noemt verder de samenwerking tussen de bibliotheek en scholen als succesfactor bij het doorbreken van subculturen en stelt voor om jongeren uit verschillende culturen te betrekken bij programmering en promotie.

Marleen Klooswijk, van Stichting Multiplex, vertelt over het succes van het Houtfestival en de Houtnacht. Dit succes is volgens haar te danken aan het feit dat ze met uitsluitend vrijwilligers werken, wat enorm veel vrijheid geeft, en dat ze er ruim de tijd en energie in steken om samen met jongeren het programma te bepalen. De medewerkers van Multiplex vinden het van belang dat iedereen van cultuur kan genieten, maar doen dit werk niet vanuit een soort plichtsgevoel, maar omdat ze het leuk vinden om te doen. Ze werken samen met enorm veel artiesten en organisaties en steken veel energie in die samenwerking. Multiplex probeert de programmering altijd te 'vlechten', zodat mensen in aanraking komen met wat ze nog niet kennen. Angst is bij dit al een slechte raadgever, je moet juist durf tonen.

De discussie waaiert vervolgens uit. Een greep uit het gezegde:

- Als er podia in de wijken komen: probeer niet van bovenaf op te leggen wat er gebeurt, maar betrek de bewoners erbij, probeer van onderaf het podium te vullen.
- De gemeente moet vooral bestuurlijke ondersteuning bieden, daar gaat het nog meer om dan om geld.
- Een cultuuraanjager zou kunnen beginnen met kijken in de wijken: wat gebeurt er eigenlijk al.
- Of mensen wel of niet naar voorstellingen, exposities en concerten gaan, is op zich cultuurgebonden. Je moet mensen in aanraking brengen met kunst en cultuur en hen stimuleren om te gaan. Opvoeding is van groot belang, evenals laagdrempeligheid.
- Hier wordt vanavond de aanzet voor een idee gegeven, om het één te doen, maar het ander niet te laten: zorg voor een zaal waar bijvoorbeeld de Toneelschuur programmeert, maar waar ook een (buurt)feest georganiseerd wordt.
- Hierop aansluitend: ook Patronaat en Toneelschuur zijn klein begonnen en waren in dat eerste stadium blij met feesten die bij hen georganiseerd werden.
- Het wordt tijd dat er niet meer gesproken wordt over Turkse, Surinaamse, Marokkaanse of Schalkwijkse cultuur, maar over Nieuw-hollandse cultuur. Of komt dat vanzelf?
- Mogelijk speelt de wit-zwart tegenstelling geen rol meer, maar een sociaal-economisch onderscheid wel. Ook in de VS leidt een laag inkomen tot een lage participatiegraad.
- Zonder de nieuwe Nederlanders is het leven zo veel saaier en elitairder.

Over jongeren en urban:

- Jongeren worden tegengewerkt door de gemeente. Ideeën van de organisatoren van urban feesten in andere steden, om op een veilige manier deze feesten opnieuw in Haarlem te organiseren, verdwijnen in de prullenbak. De behoefte aan urban onder Haarlemse jongeren is groot.
- Voor jongeren van 14 tot 18 jaar, is er weinig in Haarlem.
- Het Patronaat zit zelf ook met dit probleem in de maag. Zij zouden wel urban willen programmeren, maar krijgen die mogelijkheid niet langer.

De wethouder, Chris van Velzen, reageert hierop met de opmerking dat een gebruiksvergunning moet worden afgegeven door de veiligheidsinstanties. Op de vraag of het beleid dan wordt bepaald door de politie, zegt de wethouder dat de gemeente Haarlem in ieder geval helemaal niets programmeert. Wat cultuur is, komt uit de mensen zelf. De gemeente faciliteert slechts, jaagt aan en subsidieert.

Verder zegt Van Velzen dat er niets mis is in Haarlem, wie anders beweert, creëert een kunstmatige tegenstelling. Hoezo centrumcultuur versus Schalkwijk-cultuur, Haarlem is toch maar een dorp. Wel ziet hij een verschil in cultuurbeleving. Naar een tentoonstelling over Anton Pieck ziet hij geen grote groepen Turken gaan. Maar ook bij autochtonen is het toch vooral de sociaal-economische bovenlaag die naar cultuur gaat. Je moet altijd beneden aan beginnen; op scholen dus.

Demografisch gezien zou het volgens de wethouder verstandig zijn een muziekpaleis in Schalkwijk neer te zetten. Ook de bibliotheek houdt uiteraard een plaats in Schalkwijk. Een probleem ziet hij in de overdaad aan arbo-regels – daar kan hij zich zeer over opwinden. Tot slot merkt hij op dat als iets levensvatbaar is, het vanzelf groeit. Kijk naar de Toneelschuur.

Guilly Koster geeft tot slot van de discussie een voorbeeld waaruit duidelijk wordt dat je door wat extra moeite te doen, voorbij kan gaan aan alle grenzen. 'In plaats van te schelden op de duisternis, kun je beter een kaars aansteken.'

De jonge Haarlemse rapper De Joelito brengt licht en sluit de avond af.

Bijlage 2

CULTUURVERKENNER voorbeeld gemeente Alkmaar

Alkmaar was in 1996 de eerste Nederlandse gemeente waarin een zogenoemde 'cultuurverkenner' aan de slag ging. De cultuurverkenner heeft een initiërende, adviserende, bemiddelende en/of ondersteunende rol bij culturele projecten en activiteiten in de wijken, maar ook in de stad als geheel. Hij werkt daarbij samen met onder andere inwoners, wijkraden, welzijnsorganisaties, buurtverenigingen, kunstenaars (professioneel en amateurs), theaters en andere podia, bibliotheek en scholen. In Alkmaar is de cultuurverkenner (vanaf 2009 cultuurmakelaar) in dienst van de gemeente.

Alkmaar onderscheidt binnen het thema 'cultuur in de wijk' vijf deelthema's, te weten:

- Cultuur in de wijk en community arts.
- Cultuureducatie.
- Amateurkunst.
- Cultureel erfgoed, kennis van je woonomgeving.
- Bereik nieuwe en kwetsbare doelgroepen.

Een greep uit de projecten in Alkmaar waar de cultuurverkenner in de afgelopen jaren bij betrokken geweest is:

- Theater door jongeren uit Bloemwijk, met twee uitvoeringen.
- Diverse kunstroutes.
- Korenlint tijdens Open Monumentendag.
- Straatfestivals.
- Multicultureel festival De Mare.
- Wijkfilmtheater.
- Sambafestival.
- Marokkaans Festival Fantasia.
- Betonnen muurtjes rond een plein omtoveren in kleurige mozaïeken, een initiatief van een tienercentrum.
- Invulling middenterrein van een rotonde.

Over het belang van cultuur in de wijk, stelt de Alkmaarse concept cultuurnota 2009 en verder, dat "cultuur vele kwaliteiten met zich meebrengt: zelfontplooiing, zelfbewustzijn, talentontwikkeling, trots zijn op je zelf, op wat je zelf kunt en samen met anderen, cultuur als bindmiddel in het belang van samen leven en samen doen: de wijk als ontmoetingsplaats voor jong en oud, voor iedereen!" Door cultuur naar de wijk te brengen, bereik je "dat mensen zich thuis voelen in hun wijk, qua sfeer, binding, onderling contact en voorzieningenniveau."

Hoewel cultuur ook op straat en bij mensen thuis aanwezig is, vindt gemeente Alkmaar het van belang dat daarnaast in de wijk- en buurtcentra een goede culturele programmering komt, aanvullend op het gevestigde aanbod in het centrum van de stad. De cultuurverkenner (of –makelaar) zal de besturen van deze centra bij de programmering ondersteunen.

Bron: Evaluatie cultuur in de wijk. Projecten van de Alkmaarse cultuurverkenner. Januari 2006 t/m juni 2008. Marjon Roobeek. Cultuur in de Wijk / Cultuurverkenner gemeente Alkmaar. Juli 2008